

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

18 czerwca 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Paweł Grzegorczyk (przewodniczący)

SSN Grzegorz Misiurek

SSN Agnieszka Piotrowska (sprawozdawca)

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 18 czerwca 2025 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej Skarbu Państwa - Wojewody Małopolskiego
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie
z 13 stycznia 2022 r., I ACa 189/20,
w sprawie z powództwa R.P.
przeciwko Skarbowi Państwa - Wojewodzie Małopolskiemu
o zapłatę,

1) oddała skargę kasacyjną,

**2) zasądza od pozwanego na rzecz powoda koszty
postępowania kasacyjnego w kwocie 5400 (pięć tysięcy czterysta)
zł z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w
spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia
od dnia doręczenia orzeczenia zobowiązanemu do dnia zapłaty.**

Grzegorz Misiurek Paweł Grzegorczyk Agnieszka Piotrowska

UZASADNIENIE

Powód R.P. w pozwie skierowanym przeciwko Skarbowi Państwa - Wojewodzie Małopolskiemu - wniósł o zasądzenie od strony pozwanej na jego rzecz kwoty 858 250 zł z tytułu naprawienia szkody wyrządzonej decyzją Prezydenta Miasta Krakowa z 5 listopada 2010 r., utrzymanej w mocy decyzją pozwanego z 6 lipca 2011 r., uznaną następnie za decyzję wydaną z naruszeniem prawa.

Wyrokiem z 24 października 2019 r., Sąd Okręgowy w Krakowie zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 758 640 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 24 października 2019 r. do dnia zapłaty oraz oddalił powództwo w pozostałej części.

Sąd ustalił, że decyzją Urzędu Dzielnicowego Kraków-[...] z 29 lipca 1982 r. wywłaszczono na rzecz Skarbu Państwa, stanowiącą własność J.S., bliżej opisaną nieruchomość w postaci zabudowanej działki gruntu położonej w K. przy ulicy [...] (dalej: „przedmiotowa nieruchomość”) z przeznaczeniem pod budowę zaplecza magazynowo – technicznego mającego powstać Teatru [...] w K. Na podstawie umowy z 4 marca 1987 r. J.S. sprzedał Skarbowi Państwa tę nieruchomość za cenę 2 970 000 zł przed denominacją. Obecnie właścicielem nieruchomości jest Gmina Miejska Kraków.

W dniu 19 października 2004 r. spadkobiercy J.S.: D.J., A.S. i N.S. (dalej: „spadkobiercy”) wystąpili do Prezydenta Miasta Krakowa (miasta na prawach powiatu) z wnioskiem o zwrot na ich rzecz w naturze opisanej wyżej nieruchomości, która nie została wykorzystana na cel wywłaszczenia. Rozpoczęli w ten sposób wieloletnie postępowanie administracyjne i sądowe w przedmiocie zwrotu tej nieruchomości, szczegółowo opisane w ustaleniach faktycznych Sądu pierwszej instancji.

Decyzją z 3 września 2007 r. Skarb Państwa- Starosta Krakowski odmówił zwrotu wywłaszczonej nieruchomości na rzecz spadkobierców, argumentując, że wprawdzie nieruchomość nie została wykorzystana na cel wskazany w opisanej wyżej decyzji z 29 lipca 1982 r., ale wobec zawarcia umowy z 4 marca 1987 r., przedmiotowa nieruchomość nie może być traktowana jako przymusowo wywłaszczona. Decyzja ta została utrzymana w mocy przez organ drugiej instancji czyli Wojewodę Małopolskiego decyzją z 28 kwietnia 2008 r. Po rozpoznaniu skargi

spadkobierców, Wojewódzki Sąd Administracyjny w Krakowie (dalej WSA) wyrokiem z 31 października 2008 r. (II SA/ Kr 702/08) uchylił obie te decyzje, zaś Naczelny Sąd Administracyjny (dalej NSA) wyrokiem z 16 października 2009 r. (I OSK 37/09) oddalił skargę kasacyjną Gminy Kraków wniesioną od orzeczenia WSA. Sprawa z wniosku spadkobierców o zwrot w naturze wywłaszczonej nieruchomości wróciła zatem do punktu wyjścia.

W wyniku ponownego rozpoznania wniosku spadkobierców o zwrot przedmiotowej nieruchomości, Starosta Krakowski wydał decyzję z 31 stycznia 2011 r., ustalającą, że jest ona zbędna na cel wywłaszczenia i orzekł o jej zwrocie na rzecz N.S. w 1/3 części, D.J. w 1/3 części, A.S. w 1/3 części, a także zobowiązał ich do zwrotu na rzecz Gminy Kraków zwaloryzowanego odszkodowania wypłaconego J.S. Decyzją z 31 sierpnia 2011 r., Wojewoda Małopolski uchylił to orzeczenie Starosty i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania. Po ponownym rozpoznaniu sprawy, Starosta Krakowski decyzją z 17 grudnia 2012 r., orzekł o odmowie zwrotu wywłaszczonej nieruchomości na rzecz spadkobierców. Została ona utrzymana w mocy decyzją Wojewody Małopolskiego z 25 września 2013 r., który stwierdził, że nieruchomości zajęte pod drogi publiczne nie mogą zostać zwrócone byłym właścicielom lub ich następcom prawnym nawet wówczas gdy cel, na jaki je wywłaszczono był inny niż budowa drogi. Wyrokiem z 19 marca 2014 r. (II SA/Kr 1627/13) WSA w Krakowie oddalił skargę spadkobierców na te decyzje, a NSA wyrokiem z 13 maja 2016 r. (I OSK 1888/14) oddalił ich skargę kasacyjną od wyroku WSA. Okazało się bowiem, że Prezydent Miasta Krakowa decyzją z 5 listopada 2010 r., utrzymaną w mocy decyzją Wojewody Małopolskiego z 6 lipca 2011 r., zatwierdził projekt budowlany i udzielił zezwolenia na realizację inwestycji drogowej, w ramach zamierzenia budowlanego w postaci budowy C. w K. wraz z budową i przebudową układu ulic dla jego obsługi w części dotyczącej, między innymi, ul. [...], przy której położona jest przedmiotowa nieruchomość. Minister Infrastruktury i Rozwoju decyzją z 12 marca 2015 r., stwierdził, że opisane wyżej decyzje: Prezydenta Miasta Krakowa z 5 listopada 2010 r. i Wojewody Małopolskiego z 6 lipca 2011 r. zostały wydane z naruszeniem prawa w części dotyczącej przedmiotowej nieruchomości. Decyzja Ministra stała się ostateczna z dniem 6 października 2015 r.

W dniu 27 grudnia 2017 r. spadkobiercy zawarli z powodem umowę sprzedaży przysługujących im względem Skarbu Państwa i/lub Gminy Kraków wszelkich roszczeń odszkodowawczych powstałych w związku z wydaniem ostatecznej decyzji Wojewody Małopolskiego z 6 lipca 2011 r. utrzymującej w mocy decyzję Prezydenta Miasta Krakowa z 5 listopada 2010 r., która została następnie uznana za wydaną z naruszeniem prawa w części dotyczącej przedmiotowej nieruchomości.

Pismem z 13 stycznia 2018 r. powód wezwał Prezydenta Miasta Krakowa do zapłaty w terminie do 22 stycznia 2018 r. kwoty 858 250 zł (ustalanej w oparciu o sporządzony na zlecenie powoda operat szacunkowy przedmiotowej nieruchomości z maja 2017 r.) z tytułu odszkodowania w związku z niemożnością zwrotu wywłaszczonej nieruchomości w naturze, powołując się na opisaną wyżej decyzję Ministra Infrastruktury i Rozwoju z 12 marca 2015 r., stwierdzającą wydanie opisanych decyzji administracyjnych z naruszeniem prawa.

Sąd Okręgowy ustalił na podstawie zaakceptowanej przez siebie opinii biegłego sądowego, że wartość rynkowa przedmiotowej nieruchomości według jej stanu na dzień 13 maja 2016 r. wynosiła 986 000 zł, a na dzień 6 lipca 2011 r. - 763 000 zł. Jako wartość przysługującego powodowi odszkodowania przyjął kwotę 763 000 zł., która następnie obniżył o kwotę 4 359 zł czyli o równowartość zapłaconej na rzecz J.S. w 1987 r. kwoty 2.970.000 zł przed denominacją, którą Sąd pierwszej instancji samodzielnie zwaloryzował do kwoty 4 359 zł, uwzględniając wskaźnik wzrostu wartości cen i towarów.

Opierając się na przytoczonych ustaleniach, Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że powództwo zasługuje na uwzględnienie co do zasady i w części co do wysokości. Wskazał, że bezspornie wywłaszczona nieruchomość nie została wykorzystana na cel wywłaszczenia, a zatem spadkobiercom J.S. przysługiwało w świetle art. 136 i 137 ustawy z 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r., poz. 1774, dalej: „u.g.n.”) roszczenie o zwrot tej nieruchomości w naturze lub w razie niemożliwości jej zwrotu, roszczenie o odszkodowanie. Na podstawie umowy cesji z 27 grudnia 2017 r. spadkobiercy przenieśli to roszczenia na rzecz powoda, a zatem był on legitymowany do dochodzenia odszkodowania objętego pozwem. Powód wskazał jako źródło szkody

wydanie decyzji Prezydenta Miasta Krakowa z 5 listopada 2010 r., utrzymanej w mocy decyzją Wojewody Małopolskiego z 6 lipca 2011 r., która została następnie uznana za wydaną z naruszeniem prawa w odniesieniu do przedmiotowej nieruchomości. Skoro zatem zwrot wywłaszczonej nieruchomości w naturze okazał się niemożliwy, powodowi przysługiwało odszkodowanie w ostatecznie przyznanej przez Sąd Okręgowy w kwocie 758 640 zł.

Po rozpoznaniu apelacji pozwanego, Sąd Apelacyjny w Krakowie wyrokiem z 13 stycznia 2022 r. zmienił ten wyrok w ten sposób, że obniżył zasądzoną kwotę 758 640 zł do kwoty 561 931 zł, oddalił powództwo w pozostałej części oraz oddalił apelację pozwanego w pozostałym zakresie. Podzielając ustalenia faktyczne oraz wywody prawne Sądu pierwszej instancji, Sąd Apelacyjny uwzględnił jedynie zarzut niewłaściwej waloryzacji niespornej kwoty 2 970 000 zł przed denominacją, otrzymanej przez J.S. w 1987 roku z tytułu odszkodowania za wywłaszczoną nieruchomość. W oparciu o zaakceptowany przez siebie dowód z opinii biegłego sądowego, przeprowadzony w postępowaniu apelacyjnym, Sąd drugiej instancji zwaloryzował tę sumę do kwoty 196 709 zł i w rezultacie ustalił wysokość odszkodowania na 561 931 zł, czemu dał wyraz w wyroku reformatoryjnym z 13 stycznia 2022 r.

W skardze kasacyjnej od tego orzeczenia, pozwany Skarb Państwa zarzucił naruszenie art. 417 § 1 k.c. (w brzmieniu sprzed 1 września 2004 r.) w zw. z art. 136 ust. 2 i 1 u.g.n. polegające na uwzględnieniu roszczenia w sytuacji, w której powód nie wskazywał jako zdarzenia szkodzącego zaniechania polegającego na braku powiadomienia spadkobierców J.S. o zamiarze użycia wywłaszczonej nieruchomości na cel inny niż wskazany w treści „umowy wywłaszczeniowej”, a zatem w oparciu o źródło szkody nie zgłoszone w postępowaniu sądowym oraz w sytuacji gdy powodowi nie przysługiwało skuteczne względem Skarbu Państwa roszczenie o naprawienie szkody wynikłej z zaniechania polegającego na braku powiadomienia spadkobierców o zamiarze użycia wywłaszczonej nieruchomości na cel inny niż wskazany w treści umowy wywłaszczeniowej, tym bardziej, że na podstawie umowy cesji wierzytelności z 27 grudnia 2017 r. powód nabył jedynie roszczenie odszkodowawcze powstałe w związku z wydaniem ostatecznej decyzji Wojewody Małopolskiego z 6 lipca 2011 r. w przedmiocie zmiany przeznaczenia przedmiotowej

nieruchomości. Pozwany zarzucił także naruszenie art. 321 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. przez uwzględnienie powództwa (oddalenie apelacji) przez Sąd Apelacyjny na podstawie faktycznej niepowołanej przez powoda na skutek przyjęcia przez Sąd drugiej instancji, że źródła szkody powód upatruje w pozbawieniu go możliwości odzyskania w naturze wywłaszczonej nieruchomości na skutek braku powiadomienia spadkobierców J.S. o zamiarze zbycia wywłaszczonej nieruchomości, która stała się zbędna na cel określony w „umowie wywłaszczeniowej”.

Formułując te podstawy, pozwany wniósł o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie w zaskarżonej części i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna pozwanego nie jest uzasadniona i podlega oddaleniu, albowiem zaskarżony wyrok Sądu Apelacyjnego, mimo częściowo błędnego uzasadnienia, ostatecznie odpowiada prawu (art. 398¹⁴ k.p.c.).

Kasacyjne zarzuty naruszenia prawa materialnego i procesowego zostały, w istocie, oparte na zawartych w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku wywodach Sądu Apelacyjnego, że cyt: „podstawą faktyczną roszczenia dochodzonego przez powoda jest poniesiona przez niego szkoda, wskutek utraty możliwości uzyskania zwrotu wywłaszczonej nieruchomości. Źródła szkody powód nie upatruje w przeznaczeniu działki nr [...] pod inwestycję drogową i zainicjowaniu przez inwestora tj. Gminę Kraków stosownej procedury w tym zakresie lecz w pozbawieniu go możliwości odzyskania w naturze wywłaszczonej nieruchomości, na skutek braku powiadomienia spadkobierców J.S. o zamiarze zbycia wywłaszczonej nieruchomości, skoro stała się zbędna na cel określony w decyzji o wywłaszczeniu Należy powtórzyć w ślad za Sądem Okręgowym, że przed wydaniem. przez Prezydenta Miasta Krakowa decyzji z dnia 5 listopada 2010 r., utrzymanej w mocy przez Wojewodę Krakowskiego decyzją z dnia 6 lipca 2011 r. ziściły się wszystkie przesłanki ustawowe do zwrotu wywłaszczonej nieruchomości, a zatem pomiędzy opisanym zachowaniem strony pozwanej a szkodą zachodzi adekwatny związek przyczynowy”.

Pozwany wywiódł z tego, nie dość jasnego i w gruncie rzeczy niespójnego, wyводу Sądu drugiej instancji, daleko idący wniosek o rozstrzygnięciu

przedmiotowej sprawy przez Sąd Apelacyjny z naruszeniem art. 321 § 1 k.p.c. i art. 417 § 1 k.c. w zw. 136 ust. 2 i 1 u.g.n., co w sposób oczywisty nie miało miejsca.

Jak to już podniesiono, Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego i uczynił je podstawą własnego rozstrzygnięcia, z wyjątkiem skorygowanej wysokości odszkodowania, natomiast przytoczony wyżej *in extenso* wywód Sądu drugiej instancji stoi w sprzeczności z materiałem sprawy, z którego wynika, że powód nie upatrywał źródła szkody w niezawiadomieniu spadkobierców o zamiarze zbycia wywłaszczonej nieruchomości, nie twierdził, że tak było i w związku z tym Sąd Okręgowy nie poczynił w tym względzie żadnych ustaleń faktycznych. Natomiast Sąd pierwszej instancji prawidłowo uwzględnił, że podstawa faktyczna żądania obejmowała fakty związane z wywłaszczeniem bliżej opisanej nieruchomości stanowiącej własność J.S. oraz wieloletnią „batalią prawną” następców prawnych (spadkobierców) wywłaszczonego, zmierzającą do odzyskania wywłaszczonej nieruchomości w naturze lub stosownego odszkodowania i obejmującą szereg decyzji administracyjnych i wyroków sądowych, szczegółowo zreferowanych w ustaleniach Sądu Okręgowego, zaaprobowanych przecież przez Sąd Apelacyjny. Spadkobiercy wywłaszczonego przenieśli następnie przysługujące im roszczenia na rzecz powoda na podstawie umowy cesji, którą Sądy obu instancji uznały za skuteczną. Sąd Okręgowy prawidłowo zatem zidentyfikował zdarzenie powodujące szkodę, zgodnie z twierdzeniami faktycznymi powoda i podstawą faktyczną pozwu, jedynie w sposób wadliwy określił wysokość odszkodowania, co zostało następnie trafnie skorygowane przez Sąd drugiej instancji. Wyrok Sądu Apelacyjnego należy także uznać za prawidłowy i zgodny z prawem, w świetle materiału sprawy, mimo, akcentowanych wyżej, częściowo nieczytelnych i niespójnych fragmentów jego uzasadnienia.

W tym stanie rzeczy, orzeczono, jak w sentencji. O kosztach postępowania kasacyjnego rozstrzygnięto na podstawie art. 98 § 1 i § 1¹ k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c., a także § 2 pkt 7 i § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1964 ze zm.).

(A.D.)

[r.g.]